

N:o 35.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående anvisande af medel till odlingslånefonden; gifven Stockholms slott den 24 februari 1893.

Under åberopande af bifogade utdrag af protokollet öfver civilärenden för denna dag vill Kongl. Maj:t föreslå Riksdagen

att till odlingslånefonden må under hvarje af åren 1894—1898 ej mindre ingå de till statskontoret inflytande annuiteter å odlingslån, än äfven af riksgäldskontoret, i mån af behof och uppå rekvisation af Kongl. Maj:t, öfverlemnas medel till så stort belopp, som jemte de till fonden ingående annuiteter kan erfordras till fyllande af högst en million kronor årligen;

att riksgäldskontoret skall af fonden erhålla godtgörelse för den ränteutgift, som, genom berörda medels öfverlemnande till fonden, för riksgäldskontoret förorsakas;

att fullmäktige i riksgäldskontoret må bemyndigas att, för beredande af den tillgång till de riksgäldskontoret åliggande försträckningar till ifrågavarande fond, som kan erfordras utöfver hvad enligt särskilda beslut må blifva för sådant ändamål till riksgäldskontoret öfverlemnadt, i mån af behof försälja obligationer i svenskt mynt, uppsägbara från långifvarens sida, men ställda att återbetalas viss kortare tid efter af riksgäldskontoret verkställd uppsägning med rätt tillika för fullmäktige att bestämma dessa obligationers valörer, räntefot och uppsägningstid; samt

att de vilkor och bestämmelser, som för närvarande gälla för lån från ifrågavarande fond, fortfarande må blifva gällande.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

V. L. Groll.

*Utdrag af protokollet öfver civilärenden hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 24 februari
1893.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve LEWENHAUPT,
Statsråden: friherre VON ESSEN,
friherre ÅKERHJELM,
ÖSTERGREN,
GROLL,
WIKBLAD,
GILLJAM,
friherre RAPPE,
CHRISTERSON.

Departementschefen, statsrådet Groll anförde vidare:

»Med anledning af en utaf Eders Kongl. Maj:t gjord framställning beslöt Riksdagen år 1883, att en särskild fond skulle bildas med ändamål att genom lån understödja odling af sankmarker, samt anvisade medel dertill för tiden från och med år 1884 till och med år 1888, hvarefter Riksdagen sistnämnda år för ytterligare fem år anvisade medel till fonden samt beslöt i sådant afseende, med bifall till hvad Eders Kongl. Maj:t i nådig proposition derutinnan föreslagit, att till nämnda fond finge under hvarje af åren 1889—1893 ej mindre ingå de till statskontoret inflytande annuiteter å odlingslån än afven af riksgäldskontoret, i mån af behof och uppå requisition af Eders Kongl. Maj:t, öfverlemnas medel till så stort belopp, som jemte de till fonden ingående annuiteter kunde erfordras till

fyllande af högst en million kronor årligen; att riksgäldskontoret skulle af fonden erhålla godtgörelse för den ränteutgift, som, genom berörda medels öfverlemnande till fonden för riksgäldskontoret förorsakades; samt att fullmäktige i riksgäldskontoret skulle ega att, för beredande af den tillgång till de riksgäldskontoret åliggande försträckningar till ifrågavarande fond, som kunde erfordras utöfver hvad enligt särskilda beslut kunde blifva för sådant ändamål till riksgäldskontoret öfverlemnadt, i mån af behof försälja obligationer i svenskt mynt, uppsägbara från långifvarens sida, men ställda att återbetalas viss kortare tid efter af riksgäldskontoret verkställd uppsägning, med rätt tillika för fullmäktige att bestämma dessa obligationers valörer, räntefot och uppsägningstid.

Uti underdånig skrifvelse den 9 december nästlidna år hafva nu väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt landtbruksstyrelsen hemställt, att Eders Kongl. Maj:t täcktes hos innevarande års riksdag föreslå, att Riksdagen, med fastställande för fem år eller för åren 1894—1898 af odlingslånefondens årliga belopp till en million kronor, ville anvisa de för fonden erforderliga medel på sätt vid 1888 års riksdag egde rum, i sammanhang hvarmed styrelserna gjort framställning om visst tillägg till de för lån från ifrågavarande fond gällande vilkor, hvilka innehållas i nådiga kungörelsen den 27 april 1888.

Sedan statskontoret i detta ärende afgifvit infordradt underdånigt utlåtande af den 10 nästlidne januari samt jemväl fullmäktige i riksgäldskontoret den 16 innevarande februari inkommit med yttrande i ärendet, anhåller jag att nu få underställa detta ärende Eders Kongl. Maj:ts nådiga pröfning.

Styrelserna hafva uti förenämnda skrifvelse erinrat, att från ifrågavarande fond låneunderstöd beviljats till nedannämnda belopp under följande år, nemligen

år 1884	kr. 115,400: —
» 1885	» 916,300: —
» 1886	» 895,930: —
» 1887	» 931,180: —
» 1888	» 726,200: —
» 1889	» 612,500: —
» 1890	» 322,560: —
» 1891	» 679,900: —

fördelade på 196 företag och hvarigenom odling och jordförbättring vunnits för 40,123,68 hektar mark.

Ehuru under de senare åren fondens hela summa ej tagits i anspråk, hafva styrelserna likväl ansett anledning icke förefinnas att för kommande

femårsperiod föreslå nedsättning uti det hittills varande årsbeloppet, helst det icke vore fråga om en statsutgift utan endast om beredande af medel för understöd i form af lån, för hvilka staten åtnjöte ränta.

I sitt utlåtande har statskontoret — jemte meddelande af den upplysning, att under åren 1885—1892 från statskontoret utanordnats lån till belopp af sammanlagdt 4,364,998 kronor; att influtna annuiteter under samma tid uppgått till 1,494,693 kronor 26 öre; samt att fondens skuld till riksgäldskontoret vid 1892 års slut uppgick till 3,138,492 kronor 37 öre — anfört att, såvidt sådant kunde låta sig på förhand beräkna, de till statskontoret inflytande annuiteter skulle i runda tal uppgå för:

år 1894	till kr. 350,470: —
» 1895	» » 379,130: —
» 1896	» » 418,620: —
» 1897	» » 612,650: —
» 1898	» » 616,150: —

och då det belopp af 1,000,000 kronor för år, som, inberäknadt de till statskontoret inflytande annuiteter å odlingslån, hittills af Riksdagen ståtts till Eders Kongl. Maj:ts förfogande för att tillgodose behovet af lån utaf ifrågavarande slag, visat sig vara fullt tillräckligt, funne statskontoret icke anledning till erinran mot hvad styrelserna föreslagit om anvisande af enahanda belopp för nästkommande femårsperiod.

Fullmäktige i riksgäldskontoret hafva ur riksgäldskontorets synpunkt icke haft något att erinra deremot, att äfven under nästkommande femårsperiod från riksgäldskontoret till statskontoret öfverlemnades det belopp, som för hvarje år erfordrades till fyllande af odlingslånefondens behof, på derför nu bestämda vilkor.

De skäl, som föranledde bildandet af ifrågavarande fond, torde fortfarande böra tillerkännas full giltighet, då i betraktande tages, å ena sidan, att enligt hvad i statsrådsprotokollet för den 6 mars 1883 omförmäles, till odling användbara moss- och myrmarker inom landet uppgå till 5 à 6 millioner tunnland, motsvarande omkring $2\frac{1}{2}$ à 3 millioner hektar och, å den andra, att, enligt hvad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt landtbruksstyrelsen uppgifvit, genom de 196 företag, för hvilka låneunderstöd från fonden till 1891 års slut beviljats, odling och jordförbättring vunnits till en areal af endast 40,123,68 hektar.

Vid sådant förhållande anser jag, ehuru fondens årliga belopp icke under något år till fullo tagits i anspråk, i hvilket afseende jag anser mig böra till hvad styrelserna derom anfört lägga, att under år 1892 från fonden anvisades lån till belopp af 713,300 kronor, skäl icke förefinnas att

nu ifrågasätta någon nedsättning i det belopp, som hittills årligen varit till fonden anvisadt; och jag anser mig sålunda böra tillstyrka bifall till styrelsernas framställning om aflåtande af proposition till Riksdagen angående anvisande af medel till fonden för ytterligare fem år med en million kronor årligen.

I afseende å vilkoren för lån från ifrågavarande fond hafva väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och landtbruksstyrelsen uti sin ofvanberörda skrifvelse fäst uppmärksamheten derpå, att vid de fall, då ett vattenaflednings- och afdikningsföretag kunnat utföras för lägre än de beräknade kostnaderna, låntagaren, enligt nu gällande vilkor för lån från fonden, icke kunnat förvägras att lyfta hela lånet.

Då detta förhållande, afven om de öfverskjutande medlen afsattes för arbetenas framtida underhåll, icke syntes styrelserna öfverensstämmande med de grundsatser, som gjort sig gällande vid bestämmande af vilkoren för lån ur nämnda fond, i hvilket afseende styrelserna åberopat hänsynen till in-teckningshafvares säkerhet, hafva styrelserna, som ansett att det vore en följdriktig, ehuru hittills icke bestämdt uttryckt föreskrift, att låntagare icke finge uppbära mera af ett odlingslån än som motsvarade de å afdiknings- och vattenafledningsarbetena nedlagda kostnaderna, hemställt, att bland de för åtnjutande af lån från odlingslånefonden föreskrifna vilkoren måtte intagas bestämmelse derom, att den, som mot åtnjutande af statslån åtog sig ett odlingsföretag, skulle, för den händelse den verkliga kostnaden understege den beräknade, icke ega rättighet att utbekomma mera af det innestående lånet än att hela den summa, som af odlingslånet lyftes, uppginge till det å afdiknings- och vattenafledningsarbetena nedlagda beloppet, samt för den skull förbinda sig att vid ansökning om vattenaflednings- och afdikningsarbetets godkännande foga till rättigheten bestyrkt utdrag ur de räkenskaper, hvilka skulle föras öfver företaget.

I fråga härom erinrar statskontoret, att Eders Kongl. Maj:t i sin till 1883 års riksdag aflåtna nådiga proposition angående odlingslånefondens bildande bland allmänna lånevilkor föreslog, att, derest det, sedan lånesumman blifvit af Eders Kongl. Maj:t bestämd, skulle befinnas, att den verkliga kostnaden för arbetets utförande understigit den beräknade, det skulle, der Eders Kongl. Maj:t icke funne undantag böra ega rum, iakttagas, att det beviljade lånet minskades med så stor del af besparingen, som lånet utgjort af den beräknade kostnadssumman, och att förty räkenskaperna borde af vederbörande intressenter i företaget föras på sådant sätt, att den verkliga kostnaden för företaget måtte kunna säkert uppskattas; men att detta förslag till stadgande, som hemtats från de af Riksdagen bestämda vilkoren för sådana arbeten, som understöddes med anslag

utan återbetalningsskyldighet, vid ärendets behandling i Riksdagen icke bifallits, och att såsom skäl härför anförts: att det här vore fråga om *lån*, hvilkas belopp det skulle bero af Eders Kongl. Maj:t att, efter föregången pröfning och med hänsyn tagen till i hvarje särskildt fall för handen varande förhållanden, bestämma; att vid åtskilliga företag, i hvilka en mängd, ofta med eget arbete bidragande, delegare ingått, skyldigheten att föra räkenskaper knappast skulle kunna noggrant fullgöras utan besvär och kostnader, som ej stode i förhållande till den ringa och ovissa fördelen för staten af sådana räkenskapers befintlighet; och att det i allt fall vid sådana af bolag eller dylika föreningar ävägabragta företag, der räkenskaper vore behöfliga, stode Eders Kongl. Maj:t fritt att på grund af redan gällande bestämmelser anbefalla sådana räkenskapers förande.

Med anledning af hvad sålunda förekommit och då de skäl, som föranledde berörda stadgandes uteslutande från de *allmänna* lånevilkoren, syntes ega samma giltighet nu som då, har statskontoret ansett sig icke böra biträda styrelsernas hemställan i denna del, hvadan statskontoret, då dess erfarenhet icke ådagalagt behovet af ändring i eller tillägg till nu gällande lånevilkor och bestämmelser, hemställt, att desamma må fortfarande lända till efterrättelse.

Lika med statskontoret anser icke heller jag mig böra biträda väg- och vattenbyggnadsstyrelsens samt landtbruksstyrelsens nu ifrågavarande förslag; och då hvarken dessa styrelser eller de i ärendet hörda myndigheter i öfrigt ifrågasatt någon förändring i de nu gällande vilkoren för lån från fonden, tillstyrker jag alltså, att Eders Kongl. Maj:t behagade föreslå Riksdagen att de vilkor och bestämmelser, som för närvarande gälla för lån från ifrågavarande fond, fortfarande må blifva gällande.

Departementschefen anmälde härefter att han, under förutsättning att hvad han i detta ärende tillstyrkt vunne nådigt godkännande, låtit uppsätta förslag till den proposition i ämnet, som borde till Riksdagen aflåtas, hvilket förslag nu jemväl af departementschefen upplästes.

Hvad departementschefen i detta ärende tillstyrkt, deruti statsrådets öfriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen i nåder gilla samt befalde, att, i enlighet med berörda förslag, nådig proposition af innehåll bilagan till detta protokoll utvisar skulle till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo
Pehr Thyselius.
